

Asutawa Kogu

4. istungjärk. **Protokoll nr. 129 (10).** 1920. a.

Asutawa Kogu koosolek 11. mail 1920. a. kell 5 p. l. Toompea lossi Walges saalis.

Kokku on tulnud 94 Asutawa Kogu liiget.

Walitsuse lauas: peaminister **J. Tõnisson**, haridusminister **K. Treffner**, töö- ja hoolekandeminister **A. Palwadre** ja riikikontrolöör **K. Einbund**.

P ä e w a k o r d:

1. Awalikude algkoolide seadus — redaktsiooni komisjoni ettepanek.

2. Ajutine weneaegsete pensionäride toetamise seadus — töökaitse komisjoni ettepanek.

3. Kinnitusameti seadus — III lugemisel.

4. Kinnitusnõukogu seadus — III lugemisel.

5. Haiguste wastu ja emade kinnitamise seadus — II lugemisel.

6. Seisuste kaotamise seadus — II lugemisel.

Koosolekut juhatab esimees **A. Rei**.

Sekretäri kohal abisekretäär **H. Raudsepp**.

Koosolek algab kell 5.35 min.

1. Teadaandmine Juhataja **A. terwituste kohta. Rei:** Awan Asutawa

Kogu koosoleku. Päewakorra muutmise kohta ettepanekuid ei ole tehtud, nii on Asutawa Kogu liikmetele väljajagatud päewakord kinnitatud. Enne päewakorra juurde üleminekut on mul au teatada, et Eesti Asutaw Kogu saatis Läti Asutawale Kogule awamise puhul järgmise terwitustelegrammi: „Eesti Asutawa Kogu nimel terwitan Läti Asutawat Kogu tema kokkuastumise puhul. Seitse aastat on Eesti ja Läti rahwad ühise ikke all ägades ühesugust walu ja waewa kannatanud. Nüüd on mõlemad rahwad wabaks saanud ja oma saatuse juhtimise ise enda kätte wõtnud. Eesti rahwas soowib ja loodab, et meie ka wabade rahwastena sõpradeks ja headeks naabriteks jääme, mis kumbagile

rahwale üksnes õnne ja kasu wõib tuua. Läti Asutawale Kogule jõudu, õnne ja õnnistusrikast tegewust soowides Läti maa ja rahwa kasuks Eesti Asutawa Kogu esimees **A. Rei**.“

Wastuseks selle peale tuli 8. mail Riist järgmine telegramm:

„Tallinn. Eesti Asutawa Kogu esimehele wäga lugupeetud härra Rei'le. Latwia Asutawa Kogu nimel tänan Teid südamliku õnnesoowi eest ja awaldan Teile Läti rahwa kindlat tahtmist oma naabrite eestlastega kõige paremaid wahkerdi pidada ja üheskoos töötada riikliku iseseiswuse ja wabaduse kindlustamiseks. Asutawa Kogu esimees **Tschakste**.“ (Käteplaksutamine.)

2. Awalikude Redaktsiooni algkoolide seadus — redaktioni aruandja **W. Ernits (loeb): „Awalikude algkoolide seadus. I. Üle-**

üldised määrused. A. Laad. § 1. Algkool moodustab ühtluskooli esimese järgu.

§ 2. Algkool on emakeelne, ilma usuõpetuseta ja maksuta.

§ 3. Algkool wõib olla ühes- wõi lahuskool, selle järele, kuidas otsustawad kooliülewälpidajad.

B. Öppekeel. § 4. Algkoolid jagunewad õpilaste emakeele järele eesti-, saksa-, wene-, rootsi- wõi muukeelelisteks.

Märkus: Öpilaste emakeel arwatakse nende rahwuse järele. Kui lapsewanemad ei ole ühest rahwusest, arwatakse lapse rahwus wanemate ülesandmise järele. Kui lapsewanemate arwamised lapse rahwuse ülesandmisel lahku lähewad, loetakse lapse emakeeleks lapse kodukeel, mida ta kõige paremini oskab.

§ 5. Wähemusrahwustest wabariigi kodanikkudele iseäraldi kooli wõi klassi awamine saab kohustawaks algkoolide ülewälpidajatele asutustele, kui läbistikku vähemalt 20 õpilast kogub, kelle õpetamine ühe õpetaja juhatusel on wõimalik; selle juures wõib tarwiliku õpilaste arwu saamiseks ühendada ühe õpetaja juhatus

alla ühte klassituppa mitme õppeaasta (klassi) õpilased.

M ä r k u s: Wäiksematel saartel awatakse algkool wõi klass, kui vähemalt 15 õpilast kogub, kelle õpetamine ühe õpetaja juhatusel wõimalik.

§ 6. Lapsed, kelle jaoks — nende wähese arwu pärast — ei ole korraldatud emakeelist kooli, wõiwad õpetust saada erateel kas kodus wõi muukeelses koolis.

§ 7. Õpilane wõib õppida mitteemakeelses awalikus koolis ainult mõjuwail põhjusil, mida otsustab kohalik maakonna wõi linna kooliwalitsus.

C. Koolikohustus. § 8. Lapsed, kes õppeaasta alguseks 7 aastat wanaks saanud, on kohustatud algkooli astuma.

M ä r k u s 1: Kohalik maakonna wõi linna kooliwalitsus wõib haridusministee-riumi nõusolekul tema alla kuulwates koolides koolikohustuse algust ühe aasta wõrra esialgul edasi lükata, kunni koolidewõrgu täieliku wäljatõötamiseni.

M ä r k u s 2: Erandina wõiwad üksikud lapsed ka hiljemini kooli astuda, kui selleks on mõjuwad põhjused: kauakes-
tew haigus, wõi hiline kehalik wõi waim-
line arenemine.

M ä r k u s 3: Pedagoogikanõukogu wõib last ka ühe aasta nooremalt kooli wastu wõtta, kui ta on tarwilikult arenenud.

§ 9. Koolikohustus kestab algkoolis kas kunni kursuse lõpetamiseni, wõi — mittelõpetamise korral — kunni 16. aasta wanuseni. Õpilased, kes 16 aastat wanaks saanud õppeaasta kestwusel, peawad koolis käima kunni selle õppeaasta lõpuni.

§ 10. Lapsed, kes kodus, erakoolides wõi muul teel õpetust saawad, mis mitte alamal ei seisa awaliku algkooli õpetusest, wabastatakse awalikus algkoolis käimisest maakonna wõi linna kooliwalitsuse poolt kohaliku kooliwalitsuse ettepanekul, kes nende laste korraliku õpetuse saamise järele walwab. Selle õpetuse tasapinna kõrguse üle otsustawad asutused ja isikud, kelle hooleks on antud kooli pedagoogiline instrueerimine ja ülewalwe.

§ 11. Lapsed, kellel täiesti wõimatu on algkoolis õppida nende kehaliste wõi waimliste puuduste pärast, paigutatakse sellekohastesse kaswatus- ja õpetusasus-

tustesse. Nende koolide korralduse määrab ära sellekohane eriseadus.

§ 12. Koolikohustuse täitmise järele kooliringkonnas walwab kohalik kooliwalitsus, kes kooliealiste laste nimekirja peab, seda alati korras hoiab, parandab ning täiendab ja annab iga aasta hiljemalt 2 nädalat enne õppetöö algust kooliringkonnas asuwate koolikohustuslike laste wanematele wõi nende asemikkudele koolikohustuse maksmahakkamisest teada.

M ä r k u s: Lapsewanemad wõi hoolekandjad on kohustatud iga last, kes koolisunduse easse jõuab, kohalikus kooliwalitsuses registreerima.

§ 13. Kui kooliealine laps teise walda, alewisse wõi linna elama asub, siis on kohustatud walla, alewi wõi linna kooliwalitsus sellest sinna teatama. Lapse registreerimisest saadab uue asupaiga kooliwalitsus endisesse asupaika teate, mil puhul laps endisest nimekirjast maha kustutatakse.

§ 14. Õpilaste korraliku kooliskäimise üle walwab koolihoolekogu, kellele koolijuhataja on kohustatud igal nädalal õpilaste puudumise üle teateid andma.

§ 15. Wabandamata põhjustel koolikohustuse täitmata jätmise kui ka korratu kooliskäimise pärast langewad süüdlased lapsewanemad wõi hoolekandjad rahatrahwi alla kooli kasuks 1—20 margani iga puuduwa päewa eest, mis trahwi wabatahtlikult mittemaksmise korral kahe nädala jooksul peale trahwi määramist administratiiwsel teel sisse nõutakse.

Kui rahatrahwi peale waatamata last kooli ei saadeta, siis langewad süüdlased lapsewanemad wõi hoolekandjad kohtuliku karistuse alla arestiga kunni 2-kuuni.

§ 16. Maakonna wõi linna kooliwalitsus annab lähema juhatuskirja trahwiraha suuruse järkude kohta eespool tähendatud piirides, tema sisseandmise wiisi ning tarwitamise kohta, kui ka süüdlaste lastewanemate wõi hoolekandjate kohtulike wastutusele wõtmise korra kohta.

§ 17. Kui lapsewanemad wõi hoolekandjad mitmekordsest trahwist wõi kohtulikust karistusest hoolimata last kooli ei saada, siis antakse laps kohtuotsuse järele wanemate wõi hoolekandjate kulul teise perekonda wõi kaswatusmaija ülespidamiseks ja koolisaatmiseks.

§ 18. Kui waesuse pärast ei suudeta last kooli panna, siis peab kohalik kogu-

kond hoolitsema lapse kooliskäimise võimaluse eest.

§ 19. Koolikohustuslikke lapsi ei tohi õppeajaks võtta palgalisse ametisse. Süüdlased võetakse kohtulikule vastutusele ja langewad rahatrahwi alla kohaliku kooli kasuks 100—1.000-margani või aresti alla kunni 3-kuuni.

Selle määruse järele walwab kohalik kooliwalitsus.

Märkus 1: Selles paragrahwis nimetatud karistuse alla langewad ka süüdlased lapsewanemad või hoolekandjad, kes kohalikus kooliwalitsuses koolikohustusliku lapse registreerimata jätwad.

Märkus 2: Erandjuhtumistel on maakonna või linna kooliwalitsusel õigus lubada kooliealisele lapsele pidada palgalist ametit, kui see mitte korralikku kooliskäimist ei takista.

D. Kooliaeg. § 20. Algkooli kursus kestab 6 õpiaastat. Silmas pidades kohalikke olusid võib jaotada algkooli kaheks astmeks.

§ 21. Algkooli juurde awatakse tarwilikul arwul täienduskoolid vähemalt 2-aastase kursusega, kuhu sisseastumine on neile õpilastele sunduslik, kes algkooli kursuse lõpetamise järele kesk- või erikooli ei astu. Täienduskoolide kohta antakse eriseadus.

§ 22. Kooliaasta kestab 1. augustist kunni järgmise aasta 31. juulini.

§ 23. Tegelik õppetöö maal kui ka linnas peab kestma vähemalt 35 nädalat aastas. Selle alguse, lõpu ja waheajad ja üleüldised ning kohalikud pühad määrab ära haridusministeerium, selle juures silmas pidades kohalikkude kooliwalitsuste soovet.

E. Asutamine. § 24. Awalikud algkoolid asutatakse ja peetakse ülewal waldade, alewite ja linnade poolt niisugusel arwul, nagu see on tarwilik koolikohustuse läbiwiimiseks. Algkoolid, millel on üleriiklik või ülemaakondlik tähtsus, asutatakse ja peetakse ülewal riigi või maakonna poolt.

Märkus: Rahwuslikkude vähemuste koolide korraldus ja walitsemine määratakse kindlaks eriseaduse läbi.

§ 25. Riik, maakond ja need linnad, mis moodustawad ilma maakonnata iseiswa administratiiwüksuse, kannawad kõik nende poolt asutatud algkoolide kulud.

§ 26. Wallad, alewid ja need linnad, mis moodustawad ühes maakonnaga administratiiwüksuse, kannawad oma koolide majanduslikud ja kõik muud kulud peale õpetajate palkade, mis on maakonna kanda. Wiimane otsustab lõpulikult koolide asutamise ja oma kooliwõrgu loomise küsimuse, kuna kooli majanduslikkude kulude kandjatel õigus on selles asjas maakonnawalitsustele põhjendatud ettepanekuid teha.

§ 27. Kui awaliku algkooli ülewalpidaja kooli eest mitte tarwilikult ei hoolitse, siis kannab haridusministeerium ajutiselt tarwilikud kulud, mis kooli ülewalpidajalt pärast poole administratiivteel sisse nõutakse.

§ 28. Kooli asutamise, ümbermuutmise ja korraldamise juures tuleb täita nõuded, mis koolimajade, kooli kõrwalhoonete ja sisseseadete ning asukoha kohta ette on nähtud sellekohastes erimäärustes.

§ 29. Iga maa algkooli juures peab olema tarwilik osa maad õpilaste wõimlemis- ja mänguplatside ja õuemaajaoks vähemalt pool tiinu kooli kohta, umbes $\frac{1}{6}$ — $\frac{1}{3}$ tiinu kõlbulikku maad kooliaia tarwis ja igale määralisele õpetajale tarwitamiseks poolteist kunni kaks ja pool tiinu põllumaad ühes ühe lehma ja hobuse heina- ning karjamaaga.

T ä h e n d u s: Kooli maatagawarast maad sellel määral tarwitada on õigus igal õpetajal üleüldistel alustel maksetaw rendi eest.

§ 30. Linna ja alewi koolidele tuleb maad muretseda kohalikkude olude järele võimalikult eelmise paragrahw normideni, silmas pidades kõigepealt kooli üleüldiseid tarwidusi (mänguplatsid, kooliaiad jne.)

§ 31. Koolile maad muretsema on kohustatud kooli ülewalpidajad (majanduslikkude kulude kandjad.)

§ 32. Koolide tarwis on õigus maad sunduslikult wõõrandada.

G. Ülewalwe, juhtimine ja korraldamine. § 33. Awalikude algkoolide ülewalwe on ette nähtud sellekohases eriseaduses.

§ 34. Üksiku algkooli tegewust juhiwad ja korraldawad: a) koolijuhataja, b) õpetajad, d) pedagoogikanõukogu ja e) kooli hoolekogu.

II. Õppe- ja kaswatusosa. § 35. Algkoolis õpetatakse järgmisi õppeaineid: 1) kodulugu, 2) emakeelt, 3) laulmist, 4) wõimlemist, 5) käsitööd, 6) joonistamist ja joonestamist, 7) aritmeetikat ja algebrat, 8) geomeetria, 9) looduslugu ühes terwishoiuga, 10) maadeteadust, 11) ajalugu, 12) kōdanikuteadust, 13) kahte wõõrast keelt.

M ä r k u s 1. Õpilased, kelle wanemad wõi hoolekandjad seda soowiwad, wabastatakse teise keele õppimisest.

M ä r k u s 2. Muukeelistes koolides astub 1 wõõra keele asemele Eesti keel.

§ 36. Haridusministeeriumi loaga wõib kohalikkude olude nõudel algkooli eeskawasse wõtta weel teisi õppeaineid, mille juures aga ei tohi tuntawalt kannatada üldhariduslikkude ainete läbiwõtmine.

§ 37. Õppeainete üldlause laadi ja läbiwõtmise ulatuse iga õppeaine kohta klassis määravad ära haridusministeeriumi poolt maksmapandawad õppekawad.

M ä r k u s 1. Pedagoogikanõukogud wõiwad kohaliku kooliwalitsuse kaudu haridusministeeriumilt luba saada wõtta ette wähemaid muudatusi õppe- ja tunnikawades.

§ 38. Algkooli klassid nimetatakse õppeaastate järele I, II, III...VI klassiks.

§ 39. Iga klassi läbitemgemiseks kulub normaalselt üks õppeaasta. Erakorraliselt wõiwad anderikkad õpilased pedagoogikanõukogu otsusel klassi wäheajaga kui ühe õppeaastaga läbi teha, wõi mõne klassi wahale jätta.

M ä r k u s. Kooli ülewaldajad wõiwad algkooli jagada ka poolaasta- ehk weel lühemaegisteks klassideks.

§ 40. Õpilast ei wõi jätta ühte klassi kauemaks kui kaheks õppeaastaks.

M ä r k u s. Nõrgaandeliste laste tarwis korraldatakse kooli juures abitunnid ja awatakse kogukondlikkude omawalitsuste ja riigi kulul iseäralikud abikoolid. Nende koolide korralduse määrab ära sellekohane eriseadus.

§ 41. Õpilaste normaalarw klassis on 40. Ainult erakorralistel tingimustel tohib õpilaste arw tõusta wiiekümneni. On õpilaste arw üle wiiekümne, peawad kooli ülewaldajad kõrwalklassid awama.

M ä r k u s 1. Need märkused on makswad, kui üks ainukene klass õpetaja kohta tuleb. On õpetajal korraga käes õpetada enam kui üks klass, siis on kõige kõrgem lubatud õpilaste arw niisuguses ühendatud klassis: kahe klassi ühendusel 40, kolme klassi ühendusel 36, nelja klassi ühendusel 30.

M ä r k u s II. Üle kahe klassi ühendamine ühe õpetaja alla on lubatud ainult iseäralikkude geograafiliste olude wõi erakorraliste tingimuste tõttu (wäiksed mere- wõi soosaared, metsakülad; koolid wähesel arwul koosasuwaile muulastele; suur puudus õpetajaist; kooliruumide puudus jne.)

§ 42. Õppeaasta algul seab õpetaja õppeaine kawa kokku ja paneb selle pedagoogikanõukogule ühtlustamiseks ette, üksikasjaliselt esitades, kuidas ta mõtleb eestulewal õppeaastal õppematerjali jaotada ning läbi minna ja missuguseid õppewahendid selle juures tarwitada. Kui õppeaasta lõpuks ei ole läbi wõetud klassi normaalõppekawa, siis tuleb sellest ühes põhjustega teatada kohalikele koolinõunikule.

§ 43. Õpilased wiiakse üle ühest klassist teise ja tunnistatakse koolikursuse lõpetanuiks pedagoogikanõukogu otsuse järele, õpilase õppetöö edu ja üldlause waimlise arenemise põhjal.

§ 44. Igas algkoolis peawad olema tarwilikud õppeabinõud ja õpilaste ning õpetajate raamatukogud. Haridusministeerium seab kokku nende õppeabinõude nimekirja, mille muretsemine on sunduslik kooli ülewaldajatele.

§ 45. Koolis wõiwad tarwitusel olla ainult pedagoogiliselt lubatawad karistuswiisid. Kehalik karistus on keelatud.

§ 46. Puudustkannatawaile õpilastele tarwisminewad õpperaamatud ja muud õppewahendid muretsetakse neile kooli ülewaldajate poolt tasuta.

§ 47. Õpilaste terwise eest hoolitsemiseks pannakse kooliarstid ametisse.

§ 48. Igas algkoolis peab olema kooliapteek kõige tarwilikumate arstirohtudega ja abinõudega.

§ 49. Igas koolis peab olema tarwilik arw kooliteenijaid, kelle tegewusala õigused ja kohused on kindlaks määratud koolihoolekogu poolt kokkuseatud ja kooli ülewaldajaja asutuse poolt kinnitatud juhatuskirjas.

§ 50. Kohalikke tarwidusi silmas pidades wõib algkooli ruumides, kui see koolitööle takistuseks ei ole, awada muid haridusasutusi: täiendus- wõi eriklasse, pühapäewa- wõi õhtukoole, kursusi, lugemistube jne.

III. Õpilased. § 51. Algkooli esimesse klassi wõetakse wastu lapsi õppetöö algul ilma eelhariduseta, teistesse klassidesse — õpilasi, kes on läbi õppinud eelmiste klasside kursuse.

§ 52. Õpilaste üleminek ühest algkoolist teise algkooli wastawasse klassi mõjuwail põhjustel — ka õppeaasta wäljusel — sünnib ilma igasuguse takistusega. Koduse haridusega õpilase sisseastumise korral otsustab pedagoogikanõukogu, kuhu klassi õpilane tuleb paigutada.

§ 53. Algkooli kursuse lõpetajale antakse sellekohane tunnistus, mis temale õiguse annab ilma eksamita sisse astuda täienduskooli wõi awalikku keskkooli ja eriõppeasutustesse, kui wiimastes ei maksa iseäralikud wastuwõtmise tingimused.

§ 54. Kui kesk- wõi eriõppeasutustes tarwilikku ruumi kõigile sisseastujatele ei leidu ja kui nende koolide ülewaltpidajad kõrwalklasse awada ei jõua, siis wõetakse neisse õpilasi wastu wõistluse järele.

§ 55. Õpilastele, kes enne kursuse lõpetamist koolist wälja astuwad, annab algkool neile töö tagajärgede kohta sellekohased tunnistused.

§ 56. Koolikohustuslikud õpilased on wabastatud kõikidest naturaalkohustus- test riigi ja omawalitsuse wastu.

IV. Õpetajad. § 57. Algkooli õpetajaid waliwad ja registreeriwad asutused on ette nähtud sellekohases seaduses.

§ 58. Algkooli õpetajaiks wõib walida isikuid, kes on lõpetanud õpetajate seminaari kursuse, ehk kesk- wõi kõrgema õppeasutuse lõpetajad, kes õpetaja kutse on omandanud.

Märkus. Niikaua, kui ei ole tarwilikku arwu selle paragrahwi nõuetele wastawaid õpetajaid, wõib walida algkooli õpetajaiks isikuid, kes hariduslikult wastawad sellekohastele ajutiselt maks- wate seaduste nõuetele.

§ 59. Walimine peab olema awalik. Temast tuleb teada anda hiljemalt 2 nädalat enne walimist ajalehes, kus koolide

kohta käiwad ametlikud teated ilmuwad, ja vähemalt kahes teises lehes.

§ 60. Õpetaja walimise juures on waliwal asutusel õigus nõuda kandidaadilt peale teiste tarwilikkude tunnistuste weel tunnistuse ettepanemist tema endise teenistuse kohta õpetajate ametiühisuselt, et wiimane ei ole walitawa wastu professio- naaleetika seisukohalt.

Märkus. Esimest korda ametisse astuwalt õpetajalt ei wõi nõuda ametiühisuse tunnistuse ettepanemist.

§ 61. Õpetaja kohalt lahkumine sünnib loomulikult kooliaasta lõpul s. o. 31. juulil, millest lahkuja peab teatama kooli ülewaltpidajale hiljemalt 1. juulil. Uue õpetaja walimine tuleb ette wõtta kohe peale lahkumisteedaandmist, mitte hiljem, kui kaks nädalat enne õppetöö algust.

§ 62. Õppeaasta kestwusel wõib kooli pealt lahkuda mõjuwail põhjustel ainult maakonna wõi linna kooliwalitsuse loaga. Uue õpetaja walimine tuleb toime panna kohe peale seda, kui lahkumine lubatud.

§ 63. Õpetaja loetakse ametisse astunuks sellest ajast, millest arwates teda on registreeritud ametisse. Kui õpetaja sügisel tegeliku õppetöö algusest ametis on, siis loetakse ta teenistuse algus 1. augustist.

§ 64. Iga 30—50 õpetaja kohta peawad maakonnad ja linnad ametisse panna ühe tagawaraõpetaja, kes puuduwate õpetajate aset täidab ja wabal ajal on koduõpetuse ja wäljaspool koolihariduse instruktoriga kohustetäitja.

§ 65. Tagawaraõpetajate kohta makswad kõik teiste õpetajate kohta käiwad seadused ja määrused.

§ 66. Peale õpetajate palga makstakse maakonna tagawaraõpetajatele tarwilikud reisikulud ja päewarahad.

§ 67. Kui ette on näha, et algkooli õpetaja mõjuwail põhjustel peab koolitööst kauemaks ajaks eemale jääma ja tagawaraõpetaja tema kohuseid nii kaua täita ei saa, siis walitakse temale asetäitja, kunni tema koolitöösse tagasitulekuni. Wähemalt üks kuu aega enne alalise õpetaja töösse tulekut tuleb sellest teatada asetäitjale. On seda wõimatut täita, wõi leida asetäitjale uut kohta, siis on wiimasel õigus palka edasi saada ühe kuu jooksul pärast seda, kui temale teatati alalise õpetaja tagasitulekust.

§ 68. Õpetajatele maksetakse palka kuukaupa ja kindlate sellekohases eriseaduses ettenähtud määrade järele.

§ 69. Kooli ülewalpidajate nõusolekul ette võetud põhjalikuks ja kulukaiks maa-parandustöiks ja sisseseadeiks, nagu maatorutamiseks, riolimiseks, puude ja põõsaste istutamiseks, kaitseaiade ehitamiseks ja muuks on õpetajal õigus saada kogukondlikku või riiklikku abi. Kui õpetaja nimetatud tööde ja sisseseadete peale tarvilikul määrdul toetust saanud ei ole, siis maksetakse temale tema äramineku puhul tähendatud kulude eest tasu kooli ülewalpidajate poolt asjatundjate hindamise põhjal.

§ 70. Kooli maaosa tarvitamise õigus õpetajate vahetamisele järgneval suvel on lahkujal õpetajal, kui ta koolis töötas kunni kevadise õppetöö lõpuni. Lahkus ta koolist enne õppetöö lõppu, siis jääb maa tarvitada uuele õpetajale.

§ 71. Õpetajate ametist wabastamise kord on ette nähtud sellekohases eriseaduses.

V. Koolijuhataja. § 72. Juhataja walitakse sama asutuse poolt, kes õpetajad walib. Walimisest wõtawad osa hääleõigusega kooli pedagoogikanõukogu ja hoolekogu esitajad, igast asutusest üks.

M ä r k u s. Juhataja ajutise äraoleku ajaks walitakse pedagoogikanõukogu poolt temale asetäitja.

§ 73. Juhataja tegewuskonda kuulub: a) koolisse puutuwate küsimuste algatamine ja ettepanemine otsustamiseks pedagoogikanõukogule ning kooli hoolekogu, b) hoolekandmine, et koolielu korralikkuse mõttes täidetaks kõik pedagoogikanõukogu ja hoolekogu otsused ja seaduslikud määrused ning korraldused, d) koolisse puutuwais küsimustes läbikäimine ametiasutustega ja üksikute isikutega, e) üleüldse kõik kooli asjaajamine kokkukõlas pedagoogikanõukogu ja hoolekogu otsustega ning seaduslike määrustega, g) puudujate laste nimekirja korraspidamine, h) järelwalwe ja hoolitsemine, et koolitöö takistamatult wõiks kesta ja tunnid alati täpipealt algaksid ja lõpeksid, i) kooli kroonika kirjutamine.

§ 74. Kui klasside arw koolis üle 10 ulatab, siis walib pedagoogikanõukogu juhataja abi või inspektori; inspektor on juhataja abi kooli sisemises ja kaswatuslikus elus.

VI. Pedagoogikanõukogu. § 75. Pedagoogikanõukogu liikmeiks on: a) kõik kooliõpetajad (tunniandjad ühes arwatud), b) kooli arst, (kus ta olemas on), d) hoolekogu esitaja, e) lastewanemate esitaja.

M ä r k u s. Kõik õpetajad on kohustatud pedagoogikanõukogu koosolekutest osa wõtma.

§ 76. Pedagoogikanõukogu ülesandeks on kooli kaswatuslike ja õpetuslike küsimuste ning nendega lähedas ühenduses olewate muude koolielu küsimuste lahendamine. Iseäranis kuulub tema wõimupiiri:

1. Kaswatus- ja õppewiiside arutamine koolitöö wiljakamaks tõstmise sihis.

2. Arutamine õppekawa läbiwõtmise ulatuse, korra ja kõrwalekaldumiste üle ettenähtud piirides.

3. Kaswatus- ja õpetustöö jaotamine üksikute õpetajate wahel ja tunnikawa kokkuseadmine.

4. Õpetajate poolt kokkuseatud töökawade arutamine.

5. Õpetustööks tarwisminewate õpewahendite walimine ja soetamine.

6. Õpetustöö aruande kokkuseadmine.

7. Õpilaste wastuwõtmine ja wastawaisse klassidesse paigutamine.

8. Õpilaste töö hindamine, nende edasiwiimine klassist klassi, lõpetajate koolist wälja laskmine ja õpilastele tunnistuste wäljaandmine.

9. Õpilaste kohta käiwate määruste wäljatöötamine.

10. Koolis tarwitatawate kaswatuslike abinõude üle otsustamine.

11. Kooliruumide jaotamine tarvitamiseks õpetajatele, õpilastele ja kooliteenijatele.

§ 77. Pedagoogikanõukogu koosolekuid peetakse õppeajal vähemalt kord kuus.

§ 78. Pedagoogikanõukogu astub kokku kas juhataja või tema asetäitja kutsel, või vähemalt $\frac{1}{3}$ osa liigete ettepanekul.

§ 79. Pedagoogikanõukogu koosolekuid juhatab koolijuhataja, tema äraolekul juhataja asetäitja või nõukogu poolt walitud koosoleku juhataja.

§ 80. Pedagoogikanõukogu koosolekud on otsuswõimsad, kui neist osa wõttab vähemalt $\frac{3}{4}$ osa õpetajatest.

§ 81. Koosoleku otsus on maksew. kui tema poolt on enam kui pool koosoli-jaist. Kui hääled poolenewad, annab juhataja hääel enamuse.

VII. Kooli hoolekogu. § 82. Igal algkoolil on hoolekogu.

§ 83. Hoolekogu liikmeiks on:

1. Kooli määralsed õpetajad 1—3, nende hulgas koolijuhataja.

2. Lastewanemate esitajad 1—3.

3. Kohaliku kogukonnawalitsuse esitajad 1—3, wõimalikult kogukonna omawalitsuse liikmed.

4. Esitaja asutuste wõi isikute poolt, kes kooli majanduslikult toetawad, kui toetuse kogusumma teeb wälja wähe-^{mal} $\frac{1}{3}$ kooli majanduslikuist kuludest.

5. Kooliarst, kus ta olemas on.

Märkus 1. Kõik koolis töötawad õpetajad wõiwad hoolekogu koosolekuist sõnaõigusega osa wõtta.

Märkus 2. Koolides, mille ringkond ei käi kokku kohaliku kogukonna omawalitsuse territooriumiga, walitakse hoolekogusse kogukonna omawalitsuse esitaja maakonnanõukogu poolt.

Märkus 3. Lastewanemate esitajad walitakse igal sügisel peale õppeaasta alguse üheks aastaks. Kogukonna omawalitsuse esitajad walitakse sama aja peale, kui nende walijate wolitused kestawad.

§ 84. Hoolekogu walib igal aastal õppetöö algul peale lastewanemate esitajate walimist omale juhataja, kirjatoimetaja ja kassahoidja.

Märkus. Tarwilikul korral wõib juhatus suuremaarwuline olla.

§ 85. Hoolekogu ülesandeks on hoolitseda kooli eest üleüldse, iseäranis tema majandusliku külje eest. Selle ülesande täitmiseks kuulub tema tegewuskonda:

1. Järelwalwe nende laste korraliku kooliskäimise üle, kes on kantud kohaliku kooliwalitsuse poolt hoolekogu korralduse alla kuuluwa kooli õpilaste nimekirja.

2. Õpilaste toitlus- ja terwisolude korraldamine.

3. Waesemate õpilaste warustamine õppetarwetega, riietega ning jalanõudega.

4. Pedagoogikanõukogu poolt ette- pandud õpilaste kohta käiwate määruste läbiwaatamine ning heakskiitmine.

5. Õpetajate kandidaatide ettepanemine waliwale asutusele.

Märkus. Mõjuwail põhjustel wõib waliw asutus hoolekogu poolt ette- pandud kandidaadid jätta ka walimise alla wõt- mata, kui ka õpetajad walida oma poolt ülesseatud kandidaatide hulgast.

6. Õpetustöö pealtkuulamine oma esi- tajate läbi.

Märkus. Nende esitajate arwu määrab kindlaks hoolekogu kokku leppi- des maakonna wõi linna kooliwalitsusega. Hoolekogu esitajail ei ole õigust klassis tähendusi teha. Nad wõiwad omad ar- wamised ja tähelepänekud ette tuua hoo- lekogu koosolekul.

7. Ettepanekute tegemine kohalikule kooliwalitsusele õpetaja lahtilaskmise asjus.

8. Ettepanekute tegemine kohalikule kooliwalitsusele uute õppeainete sisse- seadmise ning uute klasside wõi kursuste awamise asjus.

9. Abinõude otsimine kooli ainelise külje tõstmiseks.

10. Kooli kapitaalide walitsemine ja tarwitamine, kuiwõrd need sellekohaste määruste järele hoolekogu kätte on antud.

11. Kooli liikumata ning liikuwa wa- randuse korrashoidmise järelwalwe.

12. Kulude eelarwe kokkuseadmine ja selle ettepanek kooli ülewalpidawale asutusele.

13. Järelwalwe, et koolile määratud summad tarwitatakse õieti ja otstarbe- kohaselt; kooli majapidamise, sissetule- kute ning wäljaminekute rewideerimine; selleks maakonna wõi linna kooliwalit- suse poolt kinnitatud juhatuskirja põhjal.

14. Oma tegewuse kohta aastaaru- ande kokkuseadmine.

15. Kooliteenija ametisse määramine ja ametist tagandamine koolijuhataja ette- panekul ja tema tegewusala ning õigusi määrawa juhatuskirja kokkuseadmine.

16. Otsustamine õpilaste koolist puu- dumiste põhjuste üle ja nende tunnista- mine wabandamatuiks ehk wabandata- waiks.

Märkus. Asja arutamisele õpilase puudumise üle kutsub hoolekogu juhataja õpilase wanema wõi hoolekandja, wiimase mitteilmumine ei loeta asja aruta- mise edasilükkamise põhjuseks.

17. Trahwiraha järgu äramääramine õpilaste puudumise korral wabandamatuil põhjustel ja sellest teatamine trahwita- wale lapsewanemale wõi hoolekandjale.

§ 86. Hoolekogu ja tema juhataja koosolekuid peetakse tarwiduse järele.

§ 87. Hoolekogu kutsub kokku juhataja või juhataja äraolekul tema asemik. Hoolekogu kutsutakse erakorraliselt kokku, kui seda kolm liiget nõuab.

§ 88. Hoolekogu koosolekuid juhatab hoolekogu juhataja või tema äraolekul koosoleku poolt walitud koosoleku juhataja.

§ 89. Hoolekogu koosolek on otsuswõimne, kui temast vähemalt pool liigest osa wõtab.

§ 90. Koosoleku otsus on maksew, kui tema poolt on enam kui pool koosolijaist. Kui hääled poolenewad, annab juhataja hääle ülekaalu.

§ 91. § 85. punkt 5, 7, 8 ja 12 tähendatud küsimuste otsustamiseks on tarwilikud vähemalt pooled hoolekogu liigete hääled.

VIII. Lastewanemate koosolekud. § 92. Kooli ja kodu wahel lähema ühenduse loomiseks kutsub pedagoogikanõukogu lastewanemate koosoleku vähemalt kolm kord aastas kokku. Erakorraliselt võib lastewanemate koosoleku kokku kutsuda hoolekogu kooli juhataja kaudu.

§ 93. Wanemate koosoleku ülesanded on:

1. Kaswatus- ja õpetustöösse puutuwate küsimuste arutamine ja neis asjus soowiawalduste ettekandmine pedagoogikanõukogule ja hoolekogule.

2. Esitajate walimine hoolekogusse ja pedagoogikanõukogusse.

§ 94. Lastewanemate koosolek on otsuswõimne, kui temast osa wõtab vähemalt $\frac{1}{3}$ osa lastewanemaist või nende asemikkudest.

Märkus. Kui lastewanemate koosolek kokkutulnud liigete wähese arwu pärast pidamata jääb, siis peetakse järgmine koosolek mitte waremini kui ühe nädala pärast. Sel puhul on koosolek kokkutulnud liigete arwu peale waatamata otsuswõimne.

§ 95. Koosoleku algul walitakse koosoleku juhataja ja kirjatoimetaja lihthääle enamusega. Koosoleku protokoll kinnitatakse koosoleku lõpul juhataja, kirjatoimetaja ja vähemalt kolme koosoleku poolt walitud isiku allkirjaga. Õpetajad wõtawad osa lastewanemate koosolekuist sõnaõigusega.

IX. Koolide õigused. § 96. Kõik koolidesse puutuwad aktid, palwekirjad, krepostikirjad jne. on wabad margimaksust; samuti on wabastatud kooli liikumata warandus kõikidest maksudest ja naturaalkohustustest riigi- ja kogukonnawalitsuste wastu.

§ 97. Algkoolide poolt korraldatud õppereisidest osawõtjad õpetajad ja õpilased saawad riigi raudteedel ja laewadel sellekohastes Wabariigi Walitsuse poolt kinnitatud erimäärustes ettenähtud maksuta sõidu ehk hinnaalandust.

§ 98. Haridusministeeriumi korraldusel algkoolide tarwidusteks sissetoodawad õppewahendid ja raamatud on tollimaksust wabad.

X. Seaduse elluwimine. § 99. Käesolewa seaduse elluwimise kohta annab Wabariigi Walitsus erimääruse.

Sellel seadusel on edasilükkamatuse iseloom.

Panen ette seda seadust selles redaktsioonis wastu wõtta.

Juhataja **A. Rei**: Redaktsiooni komisjoni poolt on ette pandud kinnitada algkoolide seadus. (Hääletatakse.) Nähtawanamusega on ettepanek wastu wõetud.

3. Ajutine weneaegsete pensionäride toetamise seadus — I lugemisel.

Töökaitse komisjoni aruandja **L. Johnson**: Eesti wabariigi kodanikkude keskel on palju sarnaseid isikuid, kellel õigus oli Wene walitsuse või tema poolt korraldatud kassadest pensioni saada, kes aga praegu, olles töowõimetud, ilma sissetulekuta ja ilma waranduseta on. Et nende seisukorda parandada, on töö-hoolekandeministeerium juba läinud aastal sellekohase seaduse välja töötanud; kuna wahekorid riigiga kujunemas oli, ei saadud seda mitte arutamisele wõtta. Nüüd on aga see seaduseelnõu läbi waadatud ministeeriumide wahelises komisjonis, mis koos seisib töö-hoolekande-, kohtu- ja rahaministeeriumi esitajatest, ja on walitsuse kaudu töökaitse komisjoni kätte antud, kus ta ka läbi on waadatud ja nüüd Asutawale Kogule arutamiseks ette pandi. Sellepärast teen ettepaneku selle seaduseelnõu I lugemisele üle minna.

Juhataja **A. Rei**: Panen ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on see ettepanek vastu wõetud.

Aruandja **L. Johanson**: Selle seaduseelnõu järele saaksid toetust ainult Eesti wabariigi kodanikud, sellepärast et kohtuministeriumi seletuse järele Eesti riigil mitte wõimalik ei ole Wene riigilt neid summasid wälja nõuda, mis nüüd wälja tuleksid anda ja toetust on määratud neile, kellel sissetulekut ei ole. Toetusraha on kindlaks määratud sellepärast, et see seaduseelnõu on ajutine ja ainult tarwitusel teatud aja jooksul, ka on nende toetusesaajate kohta töö-hoolekandeministeriumi poolt teadete kogumine korraldatud, mille järele neid, kellel õigus oleks selle seaduse järele toetust saada, on üle nelja tuhande. Nendest wanu kooliõpetajaid 336, ilmasõja ja teise eelmise sõja inwaliide 3066. Raudtee- ja sadamatöölisi — 107, peale selle riigiametnikke ja teisi teenijaid. Teen ettepaneku see seaduseelnõu l. lugemisel vastu wõtta.

Juhataja **A. Rei**: (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on ettepanek vastu wõetud.

4. Kinnitusameti seadus — Töökaitse komisjoni aruandja **A. Tulp** III lugemisel. kannab ette ja eraldi hääletamisel wõetakse vastu nähtawa enamusega seaduseelnõu pealkiri ja §§ 1—21.

Kinnitusameti seadus. § 1. Igasse töökaitse komisjari ringkonda awatakse kinnitusamet.

§ 2. Kinnitusameti koosseis on: rahu-kohtunik kohaliku rahukogu määramisel, ringkonna töökaitse komisjar, kohaliku maakonnawalitsuse esitaja, kohaliku linnawalitsuse esitaja, 2 esitajat tööandjate ja 4 esitajat tööliste-poolt.

§ 3. Kinnitusameti liikmed — tööliste ja tööandjate esitajad, walitakse kahe aasta peale korra järele, mis kinnitusnõukogu poolt kindlaks määratud.

Tä h e n d u s. Kunni kinnitusnõukogu poolt walimise korra wäljakuulutamiseni walitakse töö-hoolekandeministeriumi korraldusel ajutised kinnitusameti

liikmed haigekassade ja tööandjate poolt, kes kinnitusameti piirkonnas asuwad.

§ 4. Kinnitusameti liikmeteks wõiwad olla mõlemast soost Eesti wabariigi kodanikud, mitte alla 20 aastat wanad, kirjaoskajad Eesti keeles, kelle walimise õigus riigi seadusandliku asutuse walimise seaduse järele kitsendatud pole.

§ 5. Kinnitusameti liigetele — tööliste ja tööandjate esitajaile — walitakse asetäitjad samas korras, kui kinnitusameti liikmed.

§ 6. Kinnitusameti liigete asetäitjad täidawad juhataja kutsel puuduwate liigete kohuseid. Asetäitjad wõiwad igal ajal kinnitusameti koosolekutest sõnaõigusega osa wõtta.

§ 7. Kinnitusameti liikmed ja nende asetäitjad täidawad omi kohuseid kunni uute walimiseni ehk määramiseni. Wolituste lõppemise läbi lahkunud isikud wõiwad uuesti walitud ehk määratud saada.

§ 8. Kinnitusameti liikmed — tööliste esitajad saawad kinnitusameti koosolekutel wiibimise eest riigi poolt tasu kinnitusnõukogu määramisel.

§ 9. Tööandjal pole õigust kinnitusameti liikmeid trahwida ega lepingu lõpetamist nõuda, kui töölt ärajäämine olnes kinnitusameti liikme kohuste täitmisest.

§ 10. Kinnitusameti istumisi peetakse rahukogu poolt määratud kohtuniku juhatusel.

Aruandja kohused on selle seaduse järele ringkonna töökaitse komisjari peal.

§ 11. Kinnitusameti koosolekutest wõiwad juhataja korraldusel asjatundjad sõnaõigusega osa wõtta.

§ 12. Kinnitusameti alla käib:

1) Sotsiaal-kinnitusseaduste ja kinnitusnõukogu poolt nende seaduste täienduseks wäljaantud määruste, ettekirjutuste ja otsuste elluwiimine;

2) töökaitse komisjari korralduse vastu sisseantud kaebtuste läbiwaatamine.

§ 13. Eriti käib kinnitusameti alla:

1. Haiguse vastu ja emade kinnitamise seaduse järele:

1) Natuuras antawa palga hinna kindlaksmääramine.

2) Lubaandmine haigekassadele ühineamiseks.

3) Korra kindlaksmääramine esitajate walimiseks, kes haigekassa põhikirja kokku seavad.

4) Haigekassade awamise korra kindlaksmääramine.

5) Haigekassade awamiseks lubaandmine.

6) Haigekassade nimekirja pidamine.

7) Haigemajades haigete ülespidamise ja arstimise eest tasu kindlaksmääramine wastawa arstimise asutusega kokku lepidest.

8) Seaduses ettenähtud juhtumistel haigekassas peakoosoleku kokkukutsumiseks tarwilikkude käskude andmine.

9) Haigekassa liikmemaksu suurendamiseks lubaandmine.

10) Seaduse poolt määratud kordadel haigekassade asjaajamise korraldamine.

11) Kaebtuste läbiwaatamine haigekassa peakoosoleku otsuste wastu ja nende otsuste tühjakstunnistamine.

12) Kaebtuste läbiwaatamine korrawastaste walimiste üle ja niisuguste walimiste tühjakstunnistamine.

13) Haigekassa rahalise seisukorra kui ka haigekassa juhatuse asjaajamise, arwepidamise ja aruannete rewideerimine omal algatusel.

14) Töökaitse kommissari rewideerimise aruannete läbiwaatamine.

15) Tööandjate kaebtuste läbiwaatamine haigekassa põhikirja rikkumise üle rahaliste wäljaandmiste juures haigekassa peakoosoleku ehk juhatuse poolt niisuguste otsuste tühjaks tunnistamine.

16) Haigekassa peakoosoleku ja juhatuse tegewuse järelwalwe.

17) Haigekassa juhatuse liigete ametist tagandamine ja nende kohtulikule wastutusele wõtmine.

18) Ajutiselt haigekassa asjade walitsemise andmine üksikute juhatuse liigete ehk teiste isikute hoolde.

19) Haigekassa asjade walitsemise andmine teise haigekassa juhatuse hoolde ja haigekassa ühendamine mõne teise haigekassaga.

20) Nõukogule teatamine haigekassa ajutise seismajäämise ja uuesti tegewuse alustamise üle.

II. Õnnetuste wastu kinnitamise seaduse järele:

1) Õnnetujuhtumiste läbi kannatanute rawitsemise kulude kindlaksmääramine.

2) Natuuras antawa palga hinna kindlaksmääramine.

3) Lihttööliste keskmise päewapalga kindlaksmääramine.

§ 14. Asja arutamise üle kinnitusametis teatatakse asjaosalistele, sealjuures on neil ehk nende usaldusmeestel õigus arutamisest osa wõtta ja suusõnalisi ehk kirjalikke seletusi asja kohta anda. Asjaosalise ehk tema usaldusmehe mitteilumumine ei takista asja otsustamist, kui kinnitusametil teada on, et asjaosaline kuuse kätte on saanud.

§ 15. Kinnitusamet wõib kaebtuste põhjal arutamisel olewaid korraldusi kas osalt ehk täiesti seaduslikkudeks ehk tühjaks tunnistada. Kinnitusameti otsused antakse asjaosalistele teada.

§ 16. Kinnitusameti koosolek on otsuswõimuline, kui temast vähemalt 6 liiget, nende seas ka juhataja ja aruandja osa wõtawad.

§ 17. Asja otsustatakse kinnitusameti koosolekul lihtsa häälteenamusega; kui poolt ja wastu ühe palju hääli antakse, on juhataja hääli otsustaw.

§ 18. Kui juhataja wõimalikuks ei pea kinnitusameti otsusega ühineda, lükkab tema otsuse täitmise edasi ning teatab sellest töö-hoolekandeministrile. Töö-hoolekandeminister kas kinnitab kinnitusameti otsuse, ehk annab selle kinnituspõukogule läbiwaatamiseks.

§ 19. Kinnitusameti sisemine korraldus ja asjaajamine sünnib kodukorra järele, mis kinnituspõukogule poolt wälja antakse.

§ 20. Kinnitusameti otsuse wastu wõib kinnituspõukogule kuu aja jooksul kaebtust tõsta. Tähendatud kuuajaline tähtaeg arwatakse:

1) Sisseantud kaebtuste korral päewast, millest kaebajale kinnitusameti otsus teada antud.

2) Teiste kinnitusameti otsuste kohta, nende otsuste wäljakuulutamise päewast arwates, ehk kui niisugust wäljakuulutamist ei olnud, otsuse maksmapaneku päewast.

Kaebtuse tõstmine ei takista kinnitusameti otsust täide saatmast, kui täide saatmise edasilükkamise üle korraldust tehtud ei ole kinnitusameti enese ehk selle asutuse poolt, kuhu kaebtus antud.

§ 21. Kinnitusameti asja ajab ringkonna töökaitse kommissar.

Juhataja **A. Rei**: Kolmanda lugemise lõpul tuleb terve seaduseelnõu hääletamisele. (Hääletatakse.) Seaduseelnõu on III lugemisel nähtawa enamusega vastu võetud.

Aruandja **A. Tulp**: Teen ettepaneku tunnistada käesolewat seadust edasilükkamatuse iseloomuga.

Juhataja **A. Rei**: (Hääletatakse.) Ettepanek on nähtawa enamusega vastu võetud.

5. Kinnitusnõukogu seadus — Töökaitse komisjoni aruandja III lugemisel. **A. Tulp** kannab ette ja eraldi hääletamisel võetakse vastu nähtawa enamusega seaduseelnõu pealkiri ja §§ 1—25.

Kinnitusnõukogu seadus.

§ 1. Kinnitusnõukogu asub töö-hoolekandeministeeriumi juures. Tema ülesandeks on Eesti wabariigis makswate sotsiaalkinnitamise seaduste täitmise kõrgem järelewalwe ja nende seaduste täitmiseks tarwilikkude juhtnõõride ja seletuste andmine.

§ 2. Kinnitusnõukogu koosseis on: juhataja, töö-hoolekandeminister ehk tema asetäitja ja liikmed: töökaitse osakonna ja kinnitustoimkonna juhatajad, kaubandus-tööstus-, põllutöö-, raha- ja kohtuministeeriumide ja terwishoiu peawalitsuse esitajad, iga asutuse poolt üks esitaja, — 5 esitajat kinnituse alla käiwate tööliste ja 2 eratööandjate poolt.

§ 3. Ministeeriumide ja terwishoiu peawalitsuse esitajad määratakse Wabariigi Walitsuse poolt wastawate ministrite ettepanekul.

§ 4. Kinnitusnõukogu liikmed — kinnituse alla käiwate tööliste esitajad walitakse üleriiklikul haigekassade esitajate nõupidamisel, mis kinnitusnõukogu korraldusel kokku kutsutakse.

Kunni nende walimiseni täidawad liigete kohuseid Tallinnas asuwate haigekassade juhataste poolt walitud esitajad, kinnitusnõukogu liikmed — tööandjate esitajad — walitakse kinnitusseltside poolt, mis on asutatud tööliste õnnetuse wastu kinnitamise seaduse põhjal.

Selles paragrahwis tähendatud kinnitusnõukogu liikmed walitakse 3 aasta

peale, korra järele, mis kinnitatakse Wabariigi Walitsuse poolt töö-hoolekandeministri ettepanekul.

§ 5. Kinnitusnõukogu liigeteks wõiwad olla mõlemast soost Eesti wabariigi kodanikud, mitte alla 20 aastat wanad, kirjaoskajad Eesti keeles, kelle walimisõigus riigi seadusandliku asutuse walimise seaduse järele kitsendatud pole.

§ 6. Kinnitusnõukogu liigetele — tööliste ja tööandjate esitajaile — walitakse asetäitjad samas korras, kui kinnitusnõukogu liikmed.

§ 7. Kinnitusnõukogu liikmed ja nende asetäitjad täidawad omi kohuseid kunni uute walimiseni ehk määramiseni. Wolituste lõppemise läbi lahkunud isikud wõiwad uuesti walitud ehk määratud saada.

§ 8. Kinnitusnõukogu liikmed — tööliste esitajad saawad kinnitusnõukogu koosolekul wiibimise eest riigi poolt tasu kinnitusnõukogu määramisel.

§ 9. Tööandjal pole õigust kinnitusnõukogu liikmeid trahwida ega lepingu lõpetamist nõuda, kui töölt ärajäämine olenes kinnitusnõukogu liikme kohuste täitmisest.

§ 10. Kinnitusnõukogu koosolekutest wõiwad juhataja korraldusel asjatundjad sõnaõigusega osa wõtta.

Kui kinnitusnõukogus asi arutamisel, mis ministeeriumi puudutab, kellel oma esitajat kinnitusnõukogus ei ole, kutsutakse selle ministeeriumi esitaja koosolekust sõnaõigusega osa wõtma.

§ 11. Kinnitusnõukogu koosolekud kutsutakse juhataja poolt tarwiduse järele kokku.

§ 12. Kinnitusnõukogule allub:

- 1) määruste ja juhtnõõride andmine § 1. tähendatud asjus;
- 2) kahtluste seletamine, mis kinnitamise seaduste tarwitamisel kinnitusasutustel ette tulewad;
- 3) kinnitusametite otsuste läbiwaatamine, muutmine ja tühjaks tunnistamine;
- 4) kinnitusameti liigete tasu kindlaksmääramine;
- 5) haigekassade ja kinnitusseltside arwepidamise ja aruandmise korra kindlaksmääramine;
- 6) nende wäärtpaberite nimekirja kokkuseadmine, mida haigekassad ja kinnitusseltsid omandada wõiwad;
- 7) a) sotsiaal-kinnitusseaduste kawade arutamine,

b) kinnitusasutuste ja nõukogu kodukorra väljatöötamine,

d) kinnituskongresside kokkukutsumine.

8) Kinnitusasutuste rewideerimise korra äramääramine.

§ 13. Eriti käib nõukogu otsustamise alla:

I. Tööliste haiguste vastu kinnitamise seaduste asjus:

1) korra äramääramine, mis järele ettevõtete juhatajad ja tööandjad on kohustatud: a) kinnitusasutustele teateid andma, b) neid teateid sisaldavaid raamatuid pidama, d) raamatuid rewideerimiseks kinnitusasutustele välja andma;

2) haigekassade normaalpõhikirja väljaandmine;

3) tähtaegade määramine, mis jooksul asjasthuwitatud pooled haigekassade asutamise üle töökaitse kommissarile teadaanded peawad sisse andma;

4) üleüldiste juhtnõõride andmine haigekassade awamiseks ja ühendamiseks;

5) määruste väljaandmine haigekassa liigete jaoks olewate arstimise asutuste sisseseade ja ülespidamise ning arstiabi normide kohta;

6) haiguse vastu kinnitamise seaduse põhjal arstimise asutusega tehtawate lepingute üleüldiste aluste äramääramine;

7) nende arstimise asutuste kohta arstliku aruandmise kawa väljatöötamine, kus kinnituseaduste järele kinnitatuud rawitsetakse;

8) haigekassa tegewuse ajutiseks lõpetamiseks ehk uuesti awamiseks luba andmine.

II. Õnnetujuhtumiste vastu kinnitamise seaduste asjus:

1) tunnistuse kawa väljatöötamine, mis selgitab õnnetujuhtumise tekkimise tingimisi;

2) kinnitusseltside waheliste waidluste lahendamine kinnitustasu nõudmiste alluwuse üle;

3) pensioniraamatute kawa ja nende väljaandmise korra kindlaksmääramine;

4) kinnitusringkondade piiride kindlaksmääramine;

5) väljaspool ringkonda asuwatele ettevõtetele kinnitusseltside liikmeks astumise luba andmine;

6) valmistuse tingimiste poolst ühesugustele ettevõtetele oma iseäralikkude kinnitusseltside asutamiseks luba andmine;

7) omawalitsuse asutustele oma iseäralikkude seltside asutamiseks luba andmine ja nende asutamiseks aluste äramääramine;

8) korra ja tähtaegade kindlaksmääramine, mis jooksul ettevõtete valmistuse ala ja tööliste arwu üle teateid antakse;

9) pensioni väljaarwamise tabelite kinnitamine;

10) kinnitusseltsidele liikumata waranduse omandamiseks luba andmine;

11) luba andmine kinnitusseltsidele nende pensioni põhikapitaali ja muid kapitaale oma eriülesannete jaoks laenu wiisil tarwitada ja teistele asutustele laenuks anda;

12) kinnitusseltside liigete sissemaksude määra väljaarwamiseks tarwilikkude üleüldiste aluste läbiwaatamine ja kinnitamine;

13) kinnitusseltside liikmemaksu väljaarwamise aluste äramääramine;

14) tähtaegade määramine, mille jooksul kinnitusseltside liikmete sissemaksu üleüldiseid aluseid wõib uuesti läbi waadata;

15) korra äramääramine, mille järele wolinikkude walimised, kohalikkude komiteede kokkukutumine ja wolinikkude kongressid peetakse;

16) kinnitusseltside põhikirjade läbiwaatamine ja kokkuseadmine;

17) kinnitusseltside omawaheliste lepingute aluste ja nende seltside liidu põhikirja läbiwaatamine;

18) kinnitusseltside poolst õnnetujuhtumiste kohta antawate aruannete kawa kinnitamine.

§ 14. Kinnitusnõukogu arutab asju, kas üleüldisel ehk osakonna koosolekul.

§ 15. Asjad, peale nende, mis on § 17. all tähendatud, waadatakse läbi nõukogu üleüldisel koosolekul, kes otsuswõimeline on, kui temast vähemalt 9 liiget osa wõtawad, nende seas ka nõukogu juhataja ehk tema asetäitja.

§ 16. Asjad, mis § 12. punkt 3. ja § 13. all tähendatud, waadatakse läbi nõukogu osakondade koosolekul.

Nõukogu osakonna koosolek seisab koos töö-hoolekandeministri poolst nimetatud ministeeriumi esitaja juhatusel kahest walitsuse esitajast ja kahest nõukogu poolst ja nõukogu liikmete hulgast walitud esitajast, üks tööliste poolst ja teine tööandjate poolst. Osakondade arwu

määramine ja asjade ärajaotamine üksikute osakondade wahel sünnib nõukogu kodukorra põhjal. Osakonna koosolek on otsuswõimuline, kui temast vähemalt kolm liiget osa wõtab, nende seas ka juhataja.

§ 17. Asjad otsustatakse nõukogu üleüldisel ja osakonna koosolekutel lihtsa hääleteenamusega; ühearwuliste hääle äraandmise juures on juhataja hääle otsustaw. Kui osakonna juhataja nõukogu osakonna otsusega nõus ei ole, läheb asi üleüldise koosoleku otsustada. Nõukogu otsuse kinnitab töö-hoolekandeminister.

§ 18. Üleüldise tähtsusega arstiteaduslikud ja sanitaärküsimused antakse enne kinnitusnõukogu lõpulikku otsustamist terwishoiu peawalitsuse heakskiitmiseks.

§ 19. Nõukogu peakoosoleku otsusel wõib nõukogu liigetest komisjone asutada, kes asjade enne nõukogus arutamist ettevalmistuse töid teewad, kui ka muid nõukogu ülesandeid täidawad. Neisse komisjonidesse wõib ka wäljaspool nõukogu seiswaid isikuid osa wõtma kutsuda.

§ 20. Rewideerimise korral on rewideeritawad asutused ja isikud kohustatud kõiki rewideeritawa asjasse puutuwaid raamatuid, arweid ja sissekirjutusi rewideerijatele ette näitama.

§ 21. Kinnitusnõukogu üleüldiste ja osakonna koosolekute, kui ka komisjonide sisemine asjaajamise kord määratakse ära kodukorras, mis walitsuse poolt kinnitatud saab, kui kinnitusnõukogu selle esialgses kujus wastu wõtnud on.

§ 22. Kinnitusnõukogu otsuste awalikult teadaandmise korra kohta, mis järele need riigi-, omawalitsuse ja kinnitusasutustele ja nende asutuste tegelastele teatawaks tehakse, teeb kinnitusnõukogu otsuse.

Üleüldise tähtsusega otsused ja need otsused, mis sundusliku määruse laadi kannawad, kuulutatakse „Riigi Teatajas“ wälja.

§ 23. Kinnitusnõukogu otsuste wastu wõib kaebtusi Riigikohtusse sisse anda ühe kuu jooksul otsuse wäljakuulutamise ehk teadaandmise päewast arwates.

Kaebtuse sisseandmine ei takista nõukogu otsuse jõusseastumist, kui selle

kohta töö-hoolekandeministri ehk Riigikohtu poolt korraldusi pole tehtud.

§ 24. Kinnitusnõukogul on õigus sotsiaalkinnituse küsimuste arutamiseks kinnituskongresse kokku kutsuda.

Kinnituskongressidest wõtawad osa:

a) walitsuse ja omawalitsuse asutused ja teaduslikud seltsid;

b) kinnitusnõukogu ja kinnitusametite liikmed, ja

d) kinnituse alla käiwate tööliste ja tööandjate esitajad.

Kinnitusnõukogu poolt wäljatöötatud ja töö-hoolekandeministri poolt kinnitatud kongressi kokkukutsumise määrus peab kongressi liigete walimise korda, nende arwu, kui ka kongressil arutamisele tulewaid küsimusi sisaldama.

§ 25. Kinnitusnõukogu asjaajamine käib töö-hoolekandeministeeriumi alla.

Juhataja **A. Rei**: III lugemise lõpul panen selle seaduseelnõu terwelt hääletamisele. (Hääletatakse.) Seaduseelnõu on III lugemisel nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **A. Tulp**: Teen ettepaneku, et Asutaw Kogu tunnistab, et sellel seadusel on edasilükkamatuse iseloom.

Juhataja **A. Rei**: (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on ettepanek wastu wõetud.

6. Haiguste wastu ja emade kinnitamise seadus — Töökaitse komisjoni aruandja **A. Tulp** (loeb): Haiguse wastu ja emade kinnitamise seadus.

II lugemisel. Juhataja **A. Rei**: (Hääletatakse.)

Pealkiri on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **A. Tulp** (loeb):

I osa. Üleüldised määrused. § 1. Haiguse wastu ja emade kinnitamise seaduse alla kuuluwad kõik kodanikud, kes töötawad palgalistena igasugustes tööharudes, töö iseloomu ja kestwuse peale waatamata.

Täheendus: Selle seaduse alla kuuluwad ka kõik need wäljamaalased, kes wastawad selle seaduse nõuetele. Walitsusel on õigus wälisriikide kodanikkude kohta erandit teha, nende riikide wastawaid kinnitusseadusi tähele pannes.

N. Talts (töer.): Mina leian, et see § 1. sel kujul, nagu ta siin kirjutatud on, on täielikus wastolus selle seaduse teise poolega. See asjaolu on tekkinud wist selle tõttu, et käesolew seadus wälja töötatud töökaitse komisjoni poolt, nagu näha weneaegsete seaduste põhjal, mis olid wälja antud 23. juunil 1912. aastal ja pärast 1917. a. määrustega täiendatud. Nende määruste järele kuulusid kinnitamise alla ainult töölised, kes töötasid niisugustes ettewötetes, kus 5 töolist oli. Need määrused olid selgelt wälja töötatud ja oli ära tähendatud, kes kinnituskasu maksma pidi. Selle seaduse § 1. alla peaksid käima kõik ametnikud ja isegi sõjawäelased. Peale selle peaksid käima selle seaduse all ka meie kõrge- mad riigiametnikud ja isikud, kes töötawad iseseiswatena ja kellel alaliselt üle ühe palgalise tööjõu ei ole. Nüüd tõuseb küsimus, kes peab nende isikute eest kinnitustasu maksma? § 2 teeb asja iseäranis segaseks. Kes on selle paragrahwi järele siis tööandja, kes peab omal kulul arstiabi andma jne. Rätsep, kellel üks palgaline on, peab selle seaduse järele oma palgalise, see on selli eest kinnituskasu maksma, kuid kes maksab siis rätsepa eest? (W a h e l h ü ü e: S e l l m a k s a b!) Ettetoodud põhjustel ei wõi meie mitte §§ 1. ja 2. arutamisele asuda, ja ma teen ettepaneku, et § 2 saaks komisjoni tagasi antud ja kooskõlasse wiidud 2. osa seadusega. Tegelikult on wõimatu neid paragrahwe maksma panna, sest selles seaduses puudub alus kinnituskasu wäljaarwamiseks. Kui palju, näiteks, on rätsepal sissetulekut ja kui palju teeniwad näiteks arstid, adwokaadid ja teised. Selles seaduses ei ole ära näidatud teed, kuidas käesolewal juhtumisel talitada, sellepärast ei jää muud üle, kui seadus komisjoni tagasi anda.

M. Kurs-Oiesk (sd.): Kui meil walimised olid, siis ühinesid kõik erakonnad ja seletasid, et töökaitse seadus on tingimata tarwilik. Töökaitse komisjon on selle seaduse juba ammu wälja töötanud ja nagu töökaitse komisjoni liikmed meile seletawad, on see seaduseelnõu rännanud küll rahaasjanduse komisjoni, küll seadusandlikku komisjoni. Kurb oleks, kui meie laiali läheksime ilma, et meil ühtegi kinnitusseadust oleks wastu wõetud. Ometi oleme meie nüüd nii kaugelt jõudnud, et § 1. juures wi-

bime. Ma ei usu, et rahwaesitaja Talts komisjoni seisukohalt räägib, soovitades terwet elnõu komisjoni tagasi saata. Il lugemise ajal wõib parandusi teha, kuid praegu wõib väga hästi ka üht kui teist paragrahwi lahtiseks jätta seisukoha wõtmiseks, kui seda tarwis on.

Mis puutub § 2., mida teie puudutaste, siis ei too see mingisuguseid segadusi. Meie naised, toetame iseäranis § 2., kus kinnituse alla kuuluwad ka naised, kes mitte palgatöölised ei ole, waid kes töötawad iseseiswatena. Mina räägin kategooriliselt selle wastu, et see seadus nüüd uuesti rändamisele saaks saadetud, sest tõesti on juba aeg tema arutamisele asuda.

Aruandja A. Tulp: See seadus oli teisele lugemisele määratud Asutawa Kogu koosolekul pärast jõulupühade wahetega. Siis wõtsid mõned Asutawa Kogu liikmed sõna, ja soovisid, et see seadus lähemaks läbiwaatamiseks seadusandlikku komisjoni saadetaks. Sellekohane soov ei läinud küll Asutawa Kogu otsusena läbi, kuid töökaitse komisjon püüdis sellele soovile siiski wastu tulla ja saatis selle seaduse seadusandlikku komisjoni. § 1. kohta on seadusandlik komisjon ainult ühe paranduse teinud, nimelt maha kustutada selle § 1. tähenduse wiimane lause: „Walitsusel on õigus wälisriikide kodanikkude kohta erandit teha, nende riikide wastawaid kinnitusseadusi tähele pannes.“ Kui seadusandlik komisjon selle parandusega ühineb, siis tooksin ma ette põhjendused, mis nõuawad § 1. wastuwõtmist ettekan- tud kujul. Mis puutub sellesse, millest rahwasaadik Talts rääkis, nimelt maksude wäljaarwamise küsimusesse, siis wõiks wastawal kohal sellekohaseid parandusi teha. Kui Asutaw Kogu otsuse teeb seda seadust edasi arutada, siis oleksin mina oma poolt isiklikult parandustega esinenud, et selle seaduse üleüldise mõiste alt oleksid wälja jäetud riigiteenijad ja rahwawäelased, kelle kohta erimäärused maksawad. Kui Asutaw Kogu otsustab rahwaesitaja Talts'i ettepaneku wastu wõtta, siis on töökaitse komisjonil praegu selle seaduse I osa läbiwaatamine käsil. Homme on määratud selle töökaitse komisjoni koosolek, kus niisugused puudused, mille peale rahwaesitaja Talts tähelepanu juhtis ja mis weel kahe silma wahel on jäänud, arutamisele tule-

wad. Mina muidugi selle wastu ei waidle, et selle seaduse arutamine saaks kunni järgmise koosolekuni edasi lükatud. Siis esineb töökaitse komisjon kõigi nende parandustega, mis võimalik on olnud selle seaduse I osa kohta teha.

Juhataja A. Rei: Kas aruandja on rahwaesitaja Talts'i ettepaneku poolt wõi wastu?

Aruandja A. Tulp: Mina andsin ainult faktilise seletuse.

A. Schulbach (töer.): Ma pean kõigepealt wäikese paranduse tegema akl. Kurs-Olesk'i seletusele, nagu oleks see seaduseelnõu mööda mitmesuguseid komisjone rännates ka rahaasjanduse komisjonis arutamisel olnud. Rahaasjanduse komisjonis ei ole seda seadust arutatud, küll tõstis aga üks rahaasjanduse komisjoni liige küsimuse üles, kas ei peaks komisjon aegsasti selle seaduseelnõu kohta seisukohta wõtma, et tema hiljem ei tarwitseks Asutawast Kogust komisjoni rändama hakata. Selgus aga, et töökaitse komisjon on ise selles seaduses kawatsenud parandusi teha, ja sellepärast ei ole teda rahaasjanduse komisjonis mitte arutatud, ega ole teda ka üldse rahaasjanduse komisjonile esitatud. Edasi tahtsin tähelpanu selle peale juhtida, et need puudused, mille peale rahwaesitaja Talts tähendas, mitte sugugi wäikesed puudused ei ole, waid on niwõrd suured, mida võimalik ei ole Asutawas Kogus II lugemisel parandada. Tõepoolest on wähe nii laialise ulatusega eelnõusid wastu wõetud, nagu see siin on. Kui otsustada §§ 1. ja 2. järele, käib selle seaduse alla wähemalt $\frac{3}{4}$ kõigist wabariigi kodanikkudest. Need abinõud aga, mis seadus eneses sisaldab, ei võimalda sugugi ülesseatud sihte kätte saada, see on, arstiabi korraldada üle terve maa. Need abinõud näewad ainult palgatööliste kinnituskorraldamist ette. Haiguste wastu kinnitamist üle terve maa tahetakse mõnesuguste haigekassade kaudu teha, kelle konstruktsioon aga täiesti puudulikult ära nähtud on. Ma tahtsin nende puuduste peale siin paari sõnaga tähendada.

Juhataja A. Rei: Ma tuletan meelde, et Teil sõna on arutamise korra kohta ainult 3-minutiks.

A. Schulbach (töer.): Ma juhin sarnasel puhul tähelpanu ainult ühe näh-

tuse peale. Selle seaduse alla käib $\frac{3}{4}$ osa kõikidest meie kodanikkudest. §§ 1. ja 2. järele tuleb arstiabi korraldada nendele kõikidele üle terve maa, mis teatud juhtumistel ka kodus saab antud. Kõigile on teada, et koduse arstiabi andmine maal ei ole mitte sugugi nõnda kerge ülesanne, nagu pahempoolsed seda ette kujutawad, waid see on igatahes suur ja keeruline reform, mida peab hästi hoolega läbi kawatsema ja läbi wiima. See on ka õieti niisugune reform, mis omawalitsuse ülesannete hulka kuulub. Kas nüüd selle seaduse elluwiiemisega arstiabi korraldus omawalitsuse ülesannete hulgast saab ära wõetud, wõi mitte? Wõi hakkawad töötama paralleelselt omawalitsused ja haigekassad, mille wiimast konstruktsiooni ei ole läbi wiidud. Seaduses on mõtete lahumine isegi selle üle, kui suured peaksid läbiseigi haigekassad olema, üks paragrahw räägib, et haigekassa pannakse kinni, kui liikmete arw langeb alla 5.000, teine paragrahw räägib aga haigekassast, kus liikmete arw alla 3.000 on, ja kolmas paragrahw koguni haigekassast, kus liikmete arw alla 1.000 on. Üks paragrahw määrab haigekassade likwideerimise korra kindlaks, teine kõrwalolew paragrahw räägib aga kohe teisiti. Ma tähendan, et mul võimalik ei ole neid puudusi ligemalt käsitada. Juhin weel kord tähelpanu selle peale, et need abinõud, mis selles seaduses ette nähtud, ei lase ülesseatud eesmärki teostada, sellepärast toetan mina rahwaesitaja Talts'i ettepanekut, see tähendab § 1. komisjonile tagasi anda.

L. Johanson (sd.): Wäga kerge on ju nii waielda, kui öelda, et üks paragrahw käib teise wastu ja eelnõu on puudulik, ilma et seda näidetega tõendataks. Mina wõiksin ka nii puudusi ette tuua. Mis puutub esimesesse paragrahwi, siis on tema kohta härra Talts'i poolt ette toodud puudused wäikesed. See puudus, et iseseiswalt töötajate kinnitusmaks pole § 2. ära tähendatud, ei olegi nii suur, kui edasi loetakse: § 56. näitab ühe võimaluse päewapalga suurust ära määrata, tema järele tuleks wõtta ka iseseiswatelt töötajatelt kinnitusmaksu arwates päewapalga ülemmäära kõige enam 5-kordse keskmise tööpalga suuruses, ja § 57. on ette nähtud, et kinnitusmaksu maksmise juures wõiwad haigekassa liikmed liikidesse jaotatud saada. Mispärast ei wõi ka iseseis-

walt töötajate jaoks iseäralikku liiki luua. See ei olegi nii suur puudus, et tema läbi seaduse tarwitamise takistust tekiks. Mis puutub riigiteenijatesse, siis on töökaitse komisjon, nagu aruandja tähendas, vastu võtnud tähenduse, mille järele sõdurid ja riigiteenijad selle seaduse alla ei käi. Mina isiklikult ei toeta seda mitte, sest demokraatlikus wabariigis ja niisuguses härjapõlweriigis, nagu Eesti seda on, peaksid kõik kodanikud ühesuguste seaduste alla käima. (J. Temant, maal.: Wenemaa kubermang.) Wenemaa kubermang, kui teie seda soovite. Jah, Wenemaa kubermang siis, kui rahwa nõuetele õigel ajal vastu ei tulda. (J. Temant, maal.: Waadake teisele poole!) Teisel pool asuwad inimesed, kes tööliste asju ja tarwidusi rohkem tunnawad, ja kes ka neist asjadest ennem aru saawad, mis siin arutamise all seisawad. (J. Seljamaa, tõer.: Iseseiswad sotsialistid?!) Ka need! Mis puutub arstiabi korraldamisesse, siis ei ole see, kui maakonnawalitsused seda korraldawad, mitte läbiwaidaw. Siin hakata wastolusid otsima maakonnawalitsuste ja haigekassade ülesannete wahel, oleks asjata. Maakonnawalitsused ei ole suutnud senni arstiabi andmist korraldada. Haigekassade asutamine ei ole mitte nii kerge ülesanne, nagu see teile näitab. Et see nii wõimatu näib, tuleb sellest, et seda eelnõu mitte korralikult läbi pole loetud.

Mis puutub rahaasjanduse komisjoni, siis ei ole see seadus oma iseloomu poolest mitte niisugune, mis tarwitaks rahaasjanduse komisjoni läbiwaatamist ja see komisjon ei sisalda ka isikuid, kes oleksid niiwäga asjatundjad selle seaduse läbiwaatamise juures. Teine asi on aga seadusandliku komisjoniga, selle poolt on ta juba läbi waadatud. (Wahel-hüüe: Kes olid selles komisjonis?) Minu teada härra Ruubel, ja härra Grünthal kandis selle kohta parandused töökaitse komisjonis ette, millega seal ühineti ja mis olid, nii öelda rohkem redaktsioonilised. On ju alati ning igalpool nii olnud, et igasuguste töökaitse seaduste vastu waieldakse, kui mitte keskera-konna, siis vähemalt paremalt poolt.

N. Talts (tõer.): Wäited, mis siin sotsiaaldemokraatide poolt ette toodi, paistawad minule väga imelikud. Proua Kurs-Olesk tähendas, et meie peame seaduse wastuwõtmisega kiirustama, sest

meie tahame Asutawa Kogu tööd wõimalikult pea lõpetada ja lubamata oleks, kui see eelnõu vastu wõtmata jääks. Mina aga asun sarnasele seisukohale, et see seadus peab ikka wastama elunõuetele, ja ükskõik kuidas meie teda vastu wõtta ei wõi. Mis aga puutub härra Johanson'i ütelustesse, et tahetakse meelega neid seadusi arwustada, mis wähe tööliste ja töötawate rahwakihtide olukorda parandaksid, siis on härra Johanson lubanud omale demagoogilisi wõtteid, mis mitte millegiga kokku ei käi, mis siin selle eelnõu vastu räägitud. Mina näitasin siin täiesti asjalikult ära puudused, mis selle seaduse I poolel on olemas, ja niisamasugusest seisukohast on rääkinud minu parteiseltsiline Schulbach. Ma tahan öelda weel, et härra Johanson'i seletus, nagu wõimaldaks § 57. nende ebaloomulikkude nähtuste kõrwaldamist, mille peale ma tähendasin, pole õige. Liikidesse jaotamine wõib sündida, kuid see ei otsusta seda küsimust, mida mina siin üles tõstsin, nimelt mille järele saaks selgeks, kes maksab kinnituskasutused iseseiswate tööliste eest, ja samuti ka, mille järele saaks iseseiswate tööliste palk teatawaks. Meie ei wõi seda mitte jätta haigekassade peakoosolekute hooleks, sest wõib olla, et seal saawad esinema kategooriliselt töölisel ja need wõtawad kätte ja määravad iseäralikud liigid, ühele liigile määratakse lõpmata kõrged, teisele liigile madalad maksud, ja see on niisugune seisukoht, mida meie tööliste seisukoha kaitsjad, ikkagi lubada ei wõi. Mina lükkan tagasi kõik need demagoogilised etteheited ja toetan igatahes oma endist ettepanekut, et see § 1. ja loomulikult ka see terve eelnõu töökaitse komisjoni saaks tagasi antud, pealegi on homme töökaitse komisjoni koosolek, mil seda asja kohe arutamisele wõiks wõtta, nii et see seadus sugugi kauaks ajaks seisma jääda ei pruugiks.

Juhataja A. Rei: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja A. Tulp: Rahwasaadik Schulbach'i poolt ettetoodud wäidetele, et haigekassade ja omawalitsuste sanitäärasutustel üks ja seesama ülesanne oleks, tahan vastu rääkida, sest siin on wäikene eksitus. Haigekassa arstiabi korraldus seisab selles, et iga üksiku haiguse juhtumise korral maksuta arstiabi saaks antud, kuna omawalitsuse sanitäärasutused mitte üksikuid juhtumisi ei

korralda, waid sellel on hoopis teised ülesanded tehnilisest küljest.

Juhataja **A. Rei:** Akl. Talts'i poolt on rääkinud siin kaks rahwasaadikut, Schulbach ja tema ise, niisama on kõnelenud wastu kaks: rhs. Kurs-Olesk ja Johanson. Panen ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Rahwasaadik Talts'i ettepanek on saanud poolt 37 häält ja wastu 37, seega ei ole tarwilikku enamust saanud ja on tagasi lükatud.

Aruandja **A. Tulp:** Ma teen ettepaneku § 1. juurde lisada tähendus II, mis järgmiselt kõlab: „Selle seaduse alla ei kuulu rahwawäelased ja riigiteenistuses olewad isikud, keda haiguse korral kindlustatakse erimäärustega“.

Juhataja **A. Rei:** § 1. kohta on aruandja poolt tähendus juurde lisatud (Wahelhüüe: On see komisjoni nimel tehtud? Aruandja **A. Tulp:** Komisjon on sellega ühinenud.) Seega tuleb § 1. hääletamisele ühes juurdelisatud tähendus II, mille aruandja ette kandis. (Hääletatakse.) § 1. on 35 häälega 32 wastu tagasi lükatud.

Aruandja **A. Tulp:** Ma teen ettepaneku seadus päewakorralt ära wõtta. Esimene paragrahw määrab ära, kes selle seaduse alla kuuluvad ja kui nüüd § 1. tagasi on lükatud, siis ei ole mingit mõtet seda seadust edasi arutada.

Töö-hoolekandeminister **A. Palwadre:** Iseenesest oleks küll väga soowitaw, et see seadus wõimalikult ruttu wastu wõetaks. Meil ei ole Asutawa Kogu poolt weel ühtki kinnituseadust wastu wõetud, ehk küll administratiivsel teel mõned seadused maksma on pandud. Kuid selle peale waatamata, et see seaduseelnõu iseenesest väga rutuline on, ei saa salata, et sel seadusel ka mõned puudused on, mis teisel lugemisel ligemalt kõrvaldada tuleksid. Aruandja ütles, et temal mõned parandused on ette panna, väga wõimalik, et ka weel teisi parandusi ette pannakse, mille jaoks aga Asutawa Kogu liikmed praegu mitte küllalt ettevalmistatud ei ole. Töö-hoolekandeministeeriumi seisukohalt pean ma tähendama, et sellel seadusel üks üldine puudus on, mis teisel lugemisel kõrvaldada tuleks. Nimelt puudub selles seaduseelnõus üks väga tähtis osa, nimelt

selle seaduse maksmapanemise ja elluviimise kohta. Meil on Asutawas Kogus harilikult sarnane pruuk, et wõetakse seaduse tekst wastu, kuulutatakse „Riigi Teatajas“ välja ja ta peab maksma hakkama otsekohe „Riigi Teatajas“ välja kuulutamise päewast arwates. Käesolew seadus on üsna laialine ja keeruline ja nõuab teatawat ettevalmistustööd. Kolmandal lugemisel on meil wastu wõetud kinnituse nõukogu ja kinnitusameti seadused, mis igatahes enne organiseeritud ja ellu wiidud peawad saama, sest et nad teatawaid juhtnõure selle seaduse elluviimiseks peawad andma. Ka selles seaduses on niisama ette nähtud mõned eeltööd, mis peawad tehtud saama. Kui seaduseelnõus puuduwad paragrahwid selle kohta, kui pika aja jooksul ja misuguses järjekorras administratiiv asutus selle seaduse peab ellu wiima, siis wõiks nimetatud asutustele täiesti põhjendamata etteheiteid tehtud saada. On öeldud, et see seadus hakkab maksma „Riigi Teatajas“ väljakuulutamise päewast. Kui tööhoolekandeministeerium, kelle hooleks arwatawasti selle seaduseelnõu elluviimine antakse, nõutawalt ruttu mitmesuguste takistuste pärast tegelikult seda seaduseelnõu ellu wiia ei saa, siis wõiwad asjasthuwitatud isikud ministeeriumi poole pöörata küsimustega, mispärast ministeerium seaduseelnõu ellu ei wiia, kuna see ometi „Riigi Teatajas“ ju välja kuulutatud. Tegelikult pole aga wõimalik nii laialise ulatusega seadust teisel wõi kolmandal päewal ellu wiia. Sellepärast oleks tingimata tarwilik, et selles seaduses üks osa seaduse elluviimise kohta käiks, ja et selles osas ligemalt ära määrataks aeg, mille jooksul wastaw asutus seaduse ellu peab wiima. Tahtsin weel tähendada, et kui § 1. tagasi on lükatud, siis ka mina leian, et praegu seadust weel edasi arutada sugugi otstarbekohane ei ole. Wõib olla kukub teine paragrahw samuti välja. Otstarbekohane oleks see seadus töökaitse komisjoni tagasi anda, nagu siin juba on tähendatud. Homme on töökaitse komisjoni koosolek, kus ta siis arutamisele wõetakse. Ühtlasi teen ma ettepaneku töökaitse komisjonile, et puuduw osa, mis selle seaduse elluviimise kohta käib, juurde saaks lisatud. Ma kordan seda ettepanekut, mis esimesel korral küll tagasi lükatati, silmas pidades seda, et seadus otstarbekohasem saaks.

Juhataja A. Rei: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja A. Tulp: Ma kordan oma ettepanekut, et see seaduseelnõu päewakorrast saaks ära wõetud ja teen sinna juurde tähenduse, et seaduseelnõu terwena komisjoni tagasi antakse.

Juhataja A. Rei: Aruandja poolt on ettepanek tehtud seda seaduseelnõu komisjoni tagasi anda. Kas aruandja tegi ettepaneku terwet seaduseelnõu komisjoni anda, wõi osa? Kui terwe eelnõu komisjoni tagasi tuleks anda, siis tuleksid tema komisjonist tagasituleku korral tema kohta üldised läbirääkimised awada. See tähendab, I lugemine awada. Sellepärast peab ettepanek selgesti arusaadaw olema.

Aruandja A. Tulp: Praegu näib minule, et ei ole terwet seadust komisjoni anda waja, sest et terwe seadus ju arutamisel pole olnud. Komisjoni wõiks anda ainult selle osa, mille kohta parandused tehtud.

K. Wirma (sd.): Mina sain aruandja seletusest nõnda aru, et tema ettepanek oli, et meie täna selle seaduseelnõu arutamise lõpetaksime. Komisjoni andmise küsimus sai ju kord tagasi lükatud, nõnda et sellekohast ettepanekut enam teha ei saa. Ma arwan, et meie täna selle seaduseelnõu arutamise katkestame ja II lugemisel nõutawaid parandusi teeme. Teisel lugemisel on lubatud uusi paragrahwe sisse tuua, siis wõiksime esineda puuduwa paragrahwiga, mille kohta tähendas härra töö-hoolekandeminister, samuti wõime ka teisi paragrahwe parandatud kujul wastu wõtta, ma mõtlen neid eestkätt, mis täna tagasi lükatud. Ma toetan aruandja ettepanekut selles mõttes, et meie täna selle seaduseelnõu arutamise katkestame.

Juhataja A. Rei: Akl. Wirma poolt on ettepanek tehtud seda punkti päewakorrast ära wõtta.

K. Ast (sd.): Esiteks, ma toetan rahwaesitaja Wirma ettepanekut, et täna päewakorralt see seadus ära wõetaks, ja

oma poolt teen ettepaneku, et § 1. sellest seadusest antaks tagasi komisjoni uuesti läbiwaatamiseks. (Hüüded: See lükatud tagasi. Ei ole enam anda!)

Aruandja A. Tulp: Ma wõtan oma ettepaneku komisjoni andmise kohta tagasi, sest selgub, et tagasilükatud paragrahwi ei saa komisjoni anda, komisjon peab selle asemele uue ettepanema. Seda on wõimalik läbi wiia selleläbi, et praegune seadus tänasest päewakorrast ära wõtta.

Juhataja A. Rei: Paneh rahwaesitaja Wirma ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Ettepanek on nähtawa enamusega wastu wõetud.

7. Seisuste kaotamise seadus — Seadusandliku komisjoni aruandja **L. Olesk:**

Seadusandliku komisjoni nimel teen ettepaneku seda seadust täna päewakorrast ära wõtta. Komisjon on paar korda koos käinud ja neid parandusi, mis esimesel lugemisel siia üles wõeti, arutanud, ei ole aga weel lõpulikule otsusele jõudnud, ning pidi homsel koosolekul wist niikaugele saama, et ta selle seaduseelnõu lõpulikus kujus Asutawale Kogule ette panna wõib. Senni aga, kui § 1. on wastu wõtmata, ei saa teist paragrahwi, mis esimesega ühenduses, wastu wõtta. Sellepärast tegin ettepaneku käesolew seadus tänasest päewakorrast ära wõtta.

Juhataja A. Rei: Aruandja on ettepaneku teinud seadus päewakorrast ära wõtta. (Hääletatakse.) Ettepanek on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Tänane päewakord on sellega läbi. Tehakse ettepanekuid järgmise koosoleku aja kohta? Ettepanekuid ei ole tehtud. sellega on järgmine koosolek reedel harilikul ajal. Lõpetan koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 7.15. min.

Algkirjale alla kirjutatud:

Asutawa Kogu esimees **A. Rei.**

Abisekretäär **H. Raudsepp.**